

Vol. 8, No. 1, 2022

УДК 165.75 Фуко:172.1(081)

<https://doi.org/10.23939/shv2022.01.049>

ДОБРЕ ЖИТТЯ / ДОБРЕ ІСНУВАННЯ

[BELLE VIE / BELLE EXISTENCE]

(Передмова до українського перекладу інтерв'ю «Фуко у Долині Смерті»)

Павло Бартусяк

Львівський національний університет ветеринарної
медицини та біотехнологій
імені С. Гжицького
ORCID: 0000-0002-5009-467
bartusyak@gmail.com

(Надіслано: 25.12.2021. Прийнято: 26.02.2022)

© Бартусяк П., 2022

Це важливе для розуміння творчої еволюції Мішеля Фуко інтерв'ю було реалізовано американською дослідницею Гезер Дандес у 2017 році. Українською мовою перекладено вперше. Викладач Вищої Школи Клермонта Симеон Вейд і його друг, музикант Майкл Стоунмен у червні 1975 році запросили Фуко взяти участь у мандрівці до Долини Смерті. Філософ погодився. Вони провели там два дні й одну ніч. Фуко називав цей досвід одним із найважливіших у його житті.

Ключові слова: Фуко, естетика існування, «Історія сексуальності», розріз, трансформація.

GOOD LIFE/GOOD EXISTENCE

[BELLE VIE / BELLE EXISTENCE]

(Introduction to the Ukrainian Translation of the interview “Foucault in the Valley of Death”)

Pavlo Bartusiak

Stepan Gzhytskyi Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies
ORCID: 0000-0002-5009-467
bartusyak@gmail.com

(Received: 25.12.2021. Accepted: 26.02.2022)

This is an important interview for understanding Michel Foucault's creative evolution. It was conducted by American scholar Heather Dandes in 2017. It is translated into Ukrainian for the first time. Clermont High School professor Simeon Wade and his friend, musician Michael Stoneman, invited Foucault to take part in a journey to Death Valley in June 1975. The philosopher accepted the proposal. They spent two days and one night in the desert. Foucault described this experience as one of the most important in his life.

Key words: Foucault, esthetics of existence, “History of Sexuality”, cut, transformation.

У квітні 1983 року, під час бесіди (“Про генеалогію етики: огляд поточної праці” [Foucault, 1994]) з Г'юбертом Драйфесом та Полем Рабіноу, Фуко говорив зокрема про мораль стоїків. Фуко вбачав у ній певну естетику. У цій моралі чільну роль відіграє

особистий вибір. Вона пасує не всім. Тій же меншості, яка наважується обрати її, притаманна *воля мати добре життя* (volonté d'avoir une belle vie), а також бажання залишити для інших *спогад про добре існування* (souvenir d'une belle existence).

На самому початку бесіди Драйфес і Рабіноу запитали Фуко: «Перший том “Історії сексуальності” був опублікований у 1976 році, після цього інші томи не були опубліковані. Чи далі ви вважаєте, що досягнення сексуальності є центральним для досягнення того, ким ми є?». Відповідь Фуко [ошелешує]: “Я повинен визнати, що цікавлюся набагато більше проблемами, поставленими техніками себе [techniques de soi] або чимось суміжним, ніж сексуальністю... Сексуальність, яка ж це нудьга! [La sexualité, c'est assommant!]” [Ibid.:383].

Для філософії Фуко капітальне значення має концепт розріз (coupage). Значущість будь-якої теорії визначається її спроможністю продукувати розрізи. Себто якщо теорія остаточно не пориває зв'язки з установленим ідейним устроєм, тоді вона є просто одним з його відгалужень. Ця формула функціонує у Фуко також на рівні індивідуальної творчості. Автор повинен продукувати ідеї так, щобони вони йшли в розріз з його ж ідеями чи теоріями, сформульованими раніше. Інакше творчість не матиме сенсу. Наприкінці першого розділу “Археології знання” Фуко пише: “Не питайте мене ким я є і не кажіть мені залишатися тим самим: це мораль цивільного стану; вона завідусе нашими папірцями [свідоцтво про народження, паспорт тощо]. Але коли йдеться про письмо, тоді нехай залишить нас вільними”. Або, наприклад, у вступі до “Використання задоволень” філософ пише про те, що у житті настають такі миті, коли для того, щоб продовжувати розглядати чи розмірковувати, потрібно знати чи можемо ми мислити інакше, ніж ми мислимо та сприймати інакше, ніж ми бачимо. Так, мені можуть закинути, пише Фуко, що ці ігри зі собою (ses jeux avec soi-même) повинні залишатись за лаштунками, що вони максимум можуть бути частиною підготовчої роботи. Але, продовжує філософ, хіба нині філософія (філософська активність) не є критичною роботою мислення над самим собою? (le travail critique de la pensée sur elle-même).

Продуктами цих мисленнєвих трансформацій і є словосполуки на кшталт техніки себе, герменевтика себе (herméneutique de soi), мистецтва існування (arts d'existence), технології себе (technologies de soi), практики себе (pratiques de soi), естетика існування (esthétique de l'existence) тощо.

Утім, мисленнєві трансформації не виникають знічев'я. Аби виникнути, вони потребують певного збурення, емоційного сплеску, потужних вражень. У житті Фуко збагачених такими збуреннями, сплесками, враженнями приключок не бракувало. Однак передусім вирізняється приключка Фуко у Долині

Смерті, котра мала місце у 1975 році. Її організували викладач Claremont Graduate School Симеон Уейд та піаніст Майкл Стоунмен.

Деталі цієї події довго залишалися не висвітленими. Все змінилось, коли дослідниця Гезер Дандес з університету Південної Каліфорнії вирішила зустрітись з Вейдом. Уперше вона почула про цю історію у 2014 році під час навчання у магістратурі в університеті Південної Кароліни. Попервах Дандес сумнівалася, що філософ рівня Фуко зумів би викроїти час для мандрівки з двома незнайомцями до пустелі. Ба більше, що він погодився б у свої сорок дев'ять років на експерименти з психоделіками. Однак коли Дандес почула, що у людини, яка відвезла Фуко до Долини Смерті, був неопублікований рукопис про цю приключку, вона вирішила знайти його й зустрітись. Дандес прагнула ознайомитись з рукописом й використати його для написання твору, в якому висміяла б мандрівку університетських викладачів до пустелі.

Незабаром вони зустрілися. Це сталося у кав'ярні “Старбакс” неподалік домівки Вейда у місті Окснард, штат Каліфорнія. Вейд охоче спілкувався з Дандес. Відтоді вони бачились регулярно. Відтак, Дандес облишила свій намір висміяти Вейда. Ба більше, вони потоваришували. Іноді навіть відзначали дні народження й інші святкові дні.

На початку 2016 року Вейд знайшов у себе збірку слайдів про їхню з Фуко мандрівку. На одному з них, Фуко обіймав оголеного до поясу Стоунмена, на іншому Фуко дивиться вдалечінь, на дюни Забриски-Пойнт. Світлини зачарували Дандес. Але найголовніше – це те, що вони довели – мандрівка дійсно мала місце. Вейд показав також світлини, зроблені у його домі в Клермонті, які підтвердили, що Фуко приїздив до нього повторно, як і те, що вони дійсно були друзями.

Після побаченого, Дандес вирішила взяти у Вейда інтерв'ю. Приблизно через рік вона це реалізувала. Текст був майже відразу опублікований в онлайн-журналі *Boom California*, а саме 10 вересня 2017 року. 29 вересня Дандес приїхала до Вейда, щоб показати йому цю публікацію. А вже через декілька днів, 3 жовтня, Вейд раптово помирає уві сні. Йому було 77 років. Вейд все ж встиг розповісти, мабуть, найцікавішу історію зі свого життя, й, безперечно, одну з таких із життя Фуко. Саме з цією історією ми й пропонуємо ознайомитись українському читачеві.

ЛІТЕРАТУРА/REFERENCES

Foucault, M. (1994). À propos de la généalogie de l'éthique : un aperçu du travail en cours. *Dits et Ecrits, Vol. 4 (1980–1988)*, 383–412. Paris: Gallimard.